

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ
หนึ่งโรงเรียนในฝัน ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐาน
ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในฝันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน กระทรวงศึกษาธิการ
3. การบริหารโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน
 - 3.1 ด้านบริหารจัดการ
 - 3.2 ด้านบุคลากร
 - 3.3 ด้านวิชาการ
 - 3.4 ด้านงบประมาณ
 - 3.5 ด้านกำกับดูแล
 - 3.6 ด้านชุมชนสัมพันธ์
4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในฝันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โรงเรียนในฝันทุกสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย
ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี และนครนายก ดำเนินการตาม
แผนพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการดังนี้

1. โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่เกิดจากการมีส่วนร่วม และการยอมรับ
ของผู้เกี่ยวข้องซึ่งแสดงให้เห็นการพัฒนาเอกลักษณ์ ตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับ
เจตนารมณ์ และทิศทางโรงเรียนในฝัน
2. โรงเรียนจัดวางโครงสร้าง ระบบการบริหารจัดการที่ดี บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
ตลอดจนกระบวนการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาโรงเรียน บ่งบอกถึงการกระจาย
อำนาจ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบความคล่องตัว ตลอดจนวัฒนธรรมองค์กรที่ผนึกพลังสร้างสรรค์
แบบกัลยาณมิตร

3. โรงเรียนมีระบบการวางแผน กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ที่เน้นการปรับปรุงพัฒนาอย่างสมดุลรอบด้าน
4. โรงเรียนมีความสามารถในการบริหารทางการศึกษาได้ครอบคลุมทั่วถึงผู้รับบริการในเขตพื้นที่บริการ เพื่อเป็นการประกัน โอกาสและสิทธิให้ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย
5. โรงเรียนพัฒนาระบบประกันคุณภาพของ โรงเรียนอย่างเข้มแข็ง และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการของโรงเรียน
6. โรงเรียนใช้ระบบเทียบเคียงมาตรฐาน (Benchmarking) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
7. โรงเรียนพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เข้มแข็งลดความเสี่ยง ขจัดภัยอุปสรรคที่ก่อปัญหาให้นักเรียน ตลอดจนการช่วยเหลือส่งเสริมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และผู้มีความสามารถพิเศษ

แผนพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. นักเรียนทุกคนอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. นักเรียนทุกคนเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้า
3. นักเรียนทุกคนใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้
4. นักเรียนทุกคนมีผลงานที่แสดงความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์
5. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 – 4 ทุกคน สร้าง นำเสนอผลงาน โดยการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
6. นักเรียนทุกคนได้รับการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตในด้านการจัดการ ดูแลช่วยเหลือตนเอง ทักษะการบริโภคทางสังคม การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ทักษะการจัดการและสร้างอาชีพ
7. นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการจัดการ สร้างงานอาชีพและการประกอบการ
8. นักเรียนร้อยละ 25 มีประสบการณ์หารายได้ระหว่างเรียน
9. นักเรียนทุกคนกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ
10. นักเรียนทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด
11. นักเรียนทุกคนได้แสดงออกด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา
12. นักเรียนทุกคนใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
13. นักเรียนทุกคนมีผลงานและได้แสดงออกซึ่งการอนุรักษ์ สืบสานศิลปะ ประเพณีวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น
14. โรงเรียนมีองค์ประกอบของหลักสูตรที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

15. โรงเรียนพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ เหมาะสมตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

16. โรงเรียนใช้สื่อนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และมีเครือข่ายการพัฒนาหลักสูตรทั้งในและนอกสถานศึกษา

17. โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ที่ทันสมัย

18. โรงเรียนมีผลงานวิจัย และพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อย 1 เรื่อง

ลักษณะของโรงเรียนในฝันภาคตะวันออก

มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพียงพอ มีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม นักเรียนมีคุณภาพ เก่ง ดี มีสุข นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชนให้การยอมรับและศรัทธา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 63)

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนในฝัน

พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ จัดกระบวนการที่หลากหลาย พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ พัฒนาครูและนักเรียนให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พัฒนาโรงเรียนให้เป็นต้นแบบของโรงเรียนอื่นและชุมชน สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เข้มแข็งของผู้ปกครองและชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 63)

เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1. ด้านผู้บริหาร ต้องมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ มีระบบการบริหารงานทันต่อเทคโนโลยี และใช้ได้ มีความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการ

2. ด้านนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สร้างองค์ความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สืบค้นข้อมูลด้วยเทคโนโลยี และเครือข่าย ICT

3. ด้านครู มีจิตวิญญาณความเป็นครู สอนนักเรียนเป็นสำคัญ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู และมีความรู้ด้านเทคโนโลยี พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครู

4. ด้านชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ และเอกชน มีแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้สู่ความสำเร็จ

นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน รักการอ่านรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้อย่างมั่นใจ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา เสนอสถานการณ์ได้อย่างมีสติ วางแผนการทำงาน คาดการณ์อนาคตได้ ใช้เทคโนโลยีทันสมัย มีวิจัยและรับผิดชอบ อดทนอดกลั้น

หนักเอาเบาสู้ มีความซื่อสัตย์ รู้จักเสียสละ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีค่านิยมในการผลิตมากกว่า บริโภค รักบ้านเกิด รักท้องถิ่น รักความเป็นไทย เห็นคุณค่าการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม รักการออกกำลังกาย และหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด เลือกริธีคลายความเครียดจากศิลปะ ดนตรี กีฬา ระดับคุณภาพของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โรงเรียนมีความพร้อมทางด้านกายภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 64)

ความต้องการสนับสนุนสถาบันที่เลี้ยง

สนับสนุนงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้ความรู้ด้านIT และสนับสนุนซอฟต์แวร์ ให้คำปรึกษา พัฒนาและบริหารจัดการ เป็นที่เลี้ยงช่วยพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ระดมความคิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ ในการเรียนการสอน และสื่อ ICT สนับสนุนบุคลากรร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้การนิเทศและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน กระทรวงศึกษาธิการ

แนวคิดโครงการ

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบในหลักการ โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546 และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินโครงการพัฒนาแนวคิดและหลักการ โดยมีความเชื่อที่ว่าการศึกษาสามารถพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถลดช่องว่างของบุคคลในสังคมได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนชาวไทยสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นที่สำคัญของรัฐบาล ดังนั้น โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จึงเป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันของคนในสังคม ที่ต้องการให้เด็กและเยาวชน ได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ และในขณะเดียวกันโครงการนี้ ก็จะช่วยทำให้ความฝันของคนในสังคมเป็นจริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1)

สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. การคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการในแต่ละอำเภอ ควรเป็นไปตามเจตนารมณ์และความต้องการ ของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่
2. การพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนในฝันในด้านต่าง ๆ นอกจากใช้งบประมาณแผ่นดินแล้ว ควรประสานกับภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นเจ้าภาพหลักที่จะให้การสนับสนุนโรงเรียนแต่ละแห่งอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง โดยประสานกับกระทรวงการคลังเพื่อหา

มาตรการทางภาษีที่เหมาะสม และสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน การดำเนินการของโรงเรียนในโครงการนี้ต่อไป

3. ควรระดมความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษา และสถาบันราชภัฏในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอน และเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติจริงแก่นักศึกษา เสมือนเป็นโรงเรียนสาธิตของสถาบันนั้น ๆ

พื้นฐานแนวคิดโครงการหลอมรวมจากความฝันอันสูงสุดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น ที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. การกระจายโอกาสทางการศึกษา แก่เด็กและเยาวชนไทยให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำ เป็นที่ยอมรับและศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนี้

1.1 ระยะเวลา เริ่มจากการพัฒนาโรงเรียนในระดับอำเภอทุกอำเภอ

1.2 ระยะเวลาที่สอง พัฒนาไปสู่ระบบตำบล

1.3 ระยะเวลาที่สาม ขยายเครือข่ายครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน

2. จัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนบนพื้นฐานความเป็นไทยและความเป็นประชาธิปไตย เป็นต้นแบบและพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนอื่น

3. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอ เป็นระบบเครือข่าย และเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูลเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในอนาคต

4. การพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไทย ให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้ตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความเชื่อมั่นในตัวเองกล้าแสดงออก สามารถก้าวเข้าสู่เวทีการแข่งขันได้ในระดับสากล

5. การบริหารจัดการทั้งระบบ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ให้มีจำนวนผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีอาชีพอย่างเพียงพอ มีอิสระในการทำงานอย่างคล่องตัว มีการพัฒนาด้านกายภาพอย่างเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

6. การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และชุมชนในท้องถิ่นให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งค้นคว้า วิจัย และเป็นโรงเรียนสาธิต การฝึกอบรมครู จากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในพื้นที่

7. การวัดประเมินผล เน้นการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองภายในโรงเรียน และการรับรองคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยการประเมินจากองค์กรภายใน และภายนอก การดำเนินงานกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จากทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้โรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เป็น โครงการที่ให้โอกาส ให้ความเสมอภาคและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและชื่นชมผลงานร่วมกันของทุกฝ่าย อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพ นักเรียน ครู ผู้บริหาร โรงเรียนให้สมบูรณ์แบบ กลายเป็นฝันที่เป็นจริงของทุกคนในยุคปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นพร้อมกันในวันที่ 1 ตุลาคม 2546 นี้โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตรงตามเป้าหมายของ โครงการที่กำหนดไว้ดังนี้

1. การคัดเลือกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและ กรมสามัญศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก โรงเรียน เพื่อให้แต่ละอำเภอใช้เป็นแนวทาง การคัดเลือกโรงเรียน ขนาดกลางที่มีความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภค ทำเลที่ตั้งเหมาะสม ผู้บริหารและครูมีศักยภาพเพียงพอ และที่สำคัญที่สุดคือ ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนในท้องถิ่น โดยจะประเมินสภาพจริงของแต่ละ โรงเรียนก่อนการพัฒนา จำนวนรวมทั้งสิ้น 921 โรงเรียน 795 อำเภอ 81 กิ่งอำเภอและ 45 เขตในกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกดังนี้

1.1 ร้อยละ 28 เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ที่เปิดสอน 2-3 ระดับการศึกษา

1.2 ร้อยละ 72 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดกรมสามัญศึกษา (สศ.) ในอำเภอเลือกโรงเรียนประถมศึกษา และขอให้เลือกโรงเรียนขยายโอกาสก่อน

2. การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย

2.1 ผู้รับผิดชอบ คือคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยี ราชวมงคลและ โรงเรียนเอกชนที่ได้มาตรฐานในแต่ละพื้นที่เป็นที่เล็งในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ผู้รับการพัฒน ได้แก่ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 25000 คน จาก 921 โรงเรียน โดยมีกระบวนการพัฒนาดังนี้

2.2.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การกำหนดนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์ การบริหารองค์กรทั้งระบบ และการบริหารในรูปแบบของคณาจารย์ที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการพัฒนาให้เป็นบุคลากรมืออาชีพ มีวิสัยทัศน์ ในการบริหาร มีรูปแบบการบริหารทางวิชาการเป็นหลัก มีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการจัดการ

เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ทางด้าน ICT สามารถบริหารจัดการได้ตามสถานการณ์และ
พัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

2.2.3 ครูผู้สอนดำเนินการพัฒนา ให้เป็นบุคลากรมืออาชีพที่มีประสิทธิภาพ

มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เป็นไปตามแนวทาง
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และมีความรู้ใน
เรื่อง ICT เป็นอย่างดี

2.3 แนวทางการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนา
ศักยภาพการเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุนที่เข้มแข็ง การประเมินผล ยกย่อง เชิดชูเกียรติ

3. การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย

3.1 มีมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ที่หลากหลายมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพผู้เรียน

3.2 การนำระบบ ICT มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 การใช้ E – Learning สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ในการสืบค้นข้อมูล

การแข่งขัน (Benchmarking) และการวัดประเมินผล

3.4 มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรและบริหารหลักสูตร โดยอาศัยความร่วมมือ
สนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น

4. การจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร (ICT) ประกอบด้วย

4.1 ระบบส่วนกลาง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศและส่วนให้บริการ ติดตาม
งานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ

4.2 การใช้ Software กลางร่วมกันกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร
(ICT) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 การจัดระบบการทดสอบ ระบบ E – Collaboration, ระบบ E – Learning
ระบบ E – Book ระบบบริการเนื้อหา ระบบ Digital/ E – Library และระบบ Management Report

4.4 ระบบเครือข่ายเชื่อมต่อ Internet แบบ Leased Line ให้กับโรงเรียน
20,000 โรงเรียน

5. โครงสร้างและการบริหาร โรงเรียน

5.1 ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการ แบบ School – Based Management และ
การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ระบบบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

5.2 ระดมทรัพยากร โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในท้องถิ่น

5.3 ปรับเปลี่ยนระบบการดำเนินงานให้เกิดความคล่องตัว เพื่อเตรียมเป็นองค์กรแบบ
นิติบุคคล

5.4 จักระบบ E- Procurement/ E – Bidding ให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้ในการบริหารจัดการ

6. การกำกับ ติดตามและประเมินโครงการ ประกอบด้วย

6.1 การประเมินตนเอง เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อแสวงหาจุดพัฒนาตนเองของแต่ละโรงเรียน และรายงานผลในแต่ละไตรมาส (Quarterly – Report)

6.2 การประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้ตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

6.3 การทดสอบผู้เรียน โดยสถาบันเขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ

6.4 การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากนักวิชาการหรือหน่วยงานอิสระ

7. การประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย

7.1 การจัดประชุมสัมมนาตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

7.2 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสารมวลชนทุกแขนง รวมทั้งเว็บไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการ

7.3 การจัดทำแผ่นพับโปสเตอร์ CD ส่งไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

8. การสนับสนุนโครงการ ประกอบด้วย

8.1 การกำหนดมาตรการจูงใจในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่

8.2 การขอการสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ NGO รวมทั้งชุมชนทั้งในท้องถิ่น ในประเทศและต่างประเทศ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กและเยาวชนไทยมีโอกาสได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีคุณภาพ ส่งผลให้บุคคลที่มีคุณภาพรักการอ่าน เรียนรู้ตลอดชีวิตที่สามารถพัฒนาให้พึ่งตนเองได้ เติบโตด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง รักษาและวัฒนธรรมไทย เป็นคนคุณภาพของประเทศในอนาคตต่อไป

2. มีโรงเรียนที่มีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ เชื่อมโยงของสังคมพร้อมทั้งได้มาตรฐาน และมีความเท่าเทียมกันกระจายอยู่ทุกอำเภอทั่วประเทศ

การบริหารโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

โรงเรียนในฝันเป็น โรงเรียนชั้นนำที่มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการอย่างแท้จริง มีมาตรฐานด้านผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตร

และการเรียนการสอนมาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนในฝัน จะเป็นโรงเรียนของชุมชน เป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่พร้อมที่จะเตรียมคืนกำไรให้สังคมโดยเข้าร่วมสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนในฝัน ทำให้รัฐ ไม่ต้องเสียงบประมาณมากนัก โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียน ในฝัน เป็นมาตรฐานสำคัญของการให้โอกาสแก่ลูกหลานไทยทุกคน ไม่ว่าจะเกิดมาในส่วนไหนของ ประเทศ จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงทัดเทียมกัน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพ การศึกษาระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างอำเภอใหญ่กับอำเภอเล็ก อีกทั้ง โครงการนี้จะช่วยลด ปริมาณการเดินทางมาเรียนในตัวจังหวัดของนักเรียนจากอำเภอต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ เพิ่มขึ้นและเป็นการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง คุณภาพการศึกษาจะเริ่มจากการ “กระจายตัว” ไปทั่วถิ่นไทยแทนที่จะ “กระจุกตัว” เฉพาะในเมือง ซึ่งเป็นอย่างนี้มาช้านาน โดยโรงเรียนใน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

การสร้างโรงเรียนในฝันให้กระจายอยู่ทุกอำเภอ ในระยะแรกเป็นจุดเริ่มต้นของการ ปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมเด็กไทยที่ขาด โอกาส ให้ได้รับการพัฒนาในระดับมาตรฐานใกล้เคียงบ้าน เป็นการขับเคลื่อนพลังทางปัญญาพลังประสบการณ์ พลังทรัพย์เข้าโรงเรียน เพื่อให้สามารถเป็นโรงเรียนที่เติมฝันให้คนในชนบทหรือคนมีรายได้น้อย ให้ลูกหลานของเราเติบโตมาที่มีการศึกษาดี มีชีวิตที่ดีไม่เติบโตมาเป็นคนจน และเขาจะมีลูกออกมา ไม่เป็นลูกคนจนอีกต่อไป

โรงเรียนในฝันจึงเป็นนโยบายสำคัญ ได้รับการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่เป็นรูปธรรม อย่างรวดเร็ว โดยการพัฒนาต่อยอดโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง ให้เป็นโรงเรียนในฝันที่จับต้องได้ จึงนับว่าเป็นการทำงานเชิงรุกที่ทำให้โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ลงมือปฏิบัติงานใน สถานการณ์ที่จริง และส่งผลต่อผู้เรียน โดยตรง เป็นการตอบคำถามปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบ สู่อุทิศเป็นสำคัญได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์

เพื่อกระจายโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานให้ทั่วถึงทุกอำเภอ เพื่อให้เด็กและเยาวชน ในชนบทมีโอกาสเข้ารับการศึกษามีคุณภาพ อันเป็นพื้นฐานให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดชีวิต คิดให้เท่าทันโลกอนาคตที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กเติบโตด้วยความเชื่อมั่นและมีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น เพื่อพัฒนาเยาวชนไทย ให้เติบโตด้วยความพร้อมอย่างสากล ให้เป็นพลังสำคัญในการ ปรับเปลี่ยนและขับเคลื่อนอนาคตของชาติให้พัฒนาอย่างยั่งยืนและมีศักดิ์ศรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 7)

ลักษณะของโรงเรียนในฝัน

จัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน ปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แข่งขันได้ในระดับสากล ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานชาติ สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย จัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และมีความเป็นประชาธิปไตย เป็นตัวอย่างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอำเภอที่มีคุณภาพมาตรฐาน เทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำ เป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่เน้นการมีส่วนร่วม มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บริหารคุณภาพทั้งระบบ มีความคล่องตัวรวดเร็วทันสมัย มีผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพและมีจำนวนเพียงพอ มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สามารถเป็นต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือพัฒนาชุมชน และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนเข้มแข็ง มีเครือข่ายการสนับสนุน มีกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นแหล่งทดลองสาริต และฝึกอบรมครูของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนสื่อและเทคโนโลยีทันสมัยเพียงพอเป็นระบบเครือข่ายและเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นต้นแบบให้กับ โรงเรียนอื่น ๆ นำนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยไปพัฒนา โรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐาน ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 7)

เป้าหมาย

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คัดเลือกอำเภอละหนึ่ง โรงเรียน จำนวน 795 อำเภอ 81 กิ่งอำเภอ และ 45 เขตในกรุงเทพมหานคร ได้ 921 โรงเรียน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เริ่มนำสู่การปฏิบัติ 1 ตุลาคม 2546 และจะพัฒนาทุกโรงเรียนให้เต็มรูปแบบ ภายในเวลา 3 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 8)

วิธีดำเนินการ

เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 9) ดังนี้ แต่งตั้งคณะกรรมการการขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงาน ระดมความคิดกำหนดแนวคิดพื้นฐาน โครงการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเตรียมการนำสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยมอบหมายผู้รับผิดชอบแต่ละเรื่อง การคัดเลือกโรงเรียน โดยมีเกณฑ์ที่ชัดเจน จะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกลางเดือนพฤษภาคม 2546 เพื่อนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาก่อนนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณามอบหมายให้นายอำเภอร่วมกับชุมชนพิจารณาคัดเลือกอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จัดทำแผนพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ต้องการ ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝัน ให้บรรลุผลตรงตามเป้าหมายและทันเวลาโดยใช้ระบบ

เครือข่ายร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา และ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ จัดทำแผนประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักของ โครงการ ให้สาธารณชนและผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนของสังคมรับทราบ อย่างต่อเนื่อง สร้างความน่าสนใจของโครงการ ให้เกิดขึ้นกับคนไทยทุกคนในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนไทย จะแล้วเสร็จและดำเนินการภายในเดือนพฤษภาคม ร่างโครงสร้างการบริหาร จัดการที่มีความคล่องตัว การบริหารสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หลักสูตร มาตรฐาน ด้านกระบวนการเรียนรู้ ความสัมพันธ์ในการพัฒนา ระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ชุมชน และ ผู้สนับสนุน การระดมทรัพยากรจากท้องถิ่น และเชิญชวนเอกชนเข้าร่วมจัดการศึกษา งบประมาณ ดำเนินการ และค่าใช้จ่ายในการบริหาร โดยคำนึงถึงจำนวนนักเรียนและจำนวนครู: นักเรียน โดยกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการประสานหารือ เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณให้ได้ข้อยุติก่อน เพื่อประมาณการงบประมาณให้ชัดเจน ให้เหมาะสมต่อ การพัฒนา จัดทำแผนเพื่อวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อวางระบบ ICT ของโรงเรียนเป้าหมาย และระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั้ง 921 โรงเรียน ให้แล้วเสร็จทันเวลาตาม เป้าหมายที่จะดำเนินการ ทั้งนี้ เน้นการใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน กำหนดวิธีการ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ทั้งการพัฒนาผู้บริหาร ครู โรงเรียน และคุณภาพนักเรียน เป็นการประเมินผลเชิงวิจัยเพื่อพัฒนา โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ และตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานด้าน ต่าง ๆ ตามมาตรฐานและเอกลักษณ์ ของแต่ละ โรงเรียน แต่ละอำเภอ ทำให้เห็นคุณค่าที่เป็นพลวัต และเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือ ของการจัดการการเปลี่ยนแปลงในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมองค์กรด้วยความเต็มใจทุกภาคี ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง กรรมการ โรงเรียน ชุมชน ผู้ประเมิน และอื่น ๆ มีความเป็นอิสระที่จะสร้างสรรค์ มีเอกภาพเชิงเป้าหมาย โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จัดทำ Mapping ในการสนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยง โรงเรียนในโครงการ ของสถาบันราชภัฏ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และ โรงเรียนชั้นนำทางการศึกษา การดำเนินงาน กระบวนการ/ กิจกรรมต่าง ๆ จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นรับผิดชอบและจะให้แล้วเสร็จ ภายใน 3 เดือน เพื่อให้สามารถเริ่มโครงการ 1 ตุลาคม 2546 ได้ตามเป้าหมาย

ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีหลักสำหรับการพัฒนาโรงเรียนในฝัน

การปฏิรูปการศึกษาเริ่มโดยส่วนกลาง เล็กกลทั้งคน ทั้งงาน ทั้งเงิน แล้วไปโตที่ เขตการศึกษา เมื่อเรารู้ทั้งจะมีกฎหมายเป็นเครื่องชี้ออกทางเพื่อให้เดิน ไปสู่ทางที่เราสร้างเอง กระทรวงศึกษาธิการ ได้แนวคิดโรงเรียนในฝัน จะเป็นภาพที่แจ่มชัด เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของ การปฏิรูปการศึกษา สิ่ง queทุกคนออกมายืนยันในวันนี้ แสดงให้เห็นว่าทุกคนฝันตรงกัน คือ พลัง แต่เป็นพลังขั้นต้น เรามีผู้ได้บังคับบัญชาอีกโรงเรียนละ 100 กว่าคน โรงเรียนในฝันมี 921 โรงเรียน

เท่ากับว่ามี 100,000 คน ที่จะต้องเปลี่ยนใจเขาได้เป็นเรื่องใหญ่ เป็นหน้าที่ของพวกเราที่จะต้องเอา
 สิ่งเปลี่ยนแปลงในวันนี้ ไปให้กับบุคลากรในโรงเรียน เหมือนกับวงกระดาษคอปเพลง ท่านจะต้อง
 ส่งต่อเป็นทอด ๆ ถ้าเขาไม่รับแสดงว่าเขาไม่เปลี่ยนใจ ปัญหาเกิดขึ้นแล้ว การศึกษาเราสร้างมา
 111 ปี ปัญหาเกิดขึ้นมา 119 ปี ใหญ่เหมือนภูเขา ใหญ่จนเกินกว่าใครคนใด คนหนึ่งจะแก้ปัญหา
 ได้คนเดียว แต่ถ้าเรามีจุดยืนที่มั่นคง มีคานาคิดคานงัด เราก็จะสามารถยกภูเขาออกไปได้ แล้วก็สร้าง
 หนทางใหม่เพื่อให้เด็กไทยได้พัฒนาต้องกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่คนอื่นไม่ทำ ถ้าโรงเรียนในพื้นที่
 ยิ่งเหมือนกับอีก 30,000 กว่าโรงเรียน ไม่มีวันฝันที่จะเป็นจริงได้ ต้องทำให้โรงเรียนมีเกียรติ
 มีศักดิ์ศรี ไม่ต้องทำเหมือนคนอื่น โดยอาจจะสอน 3 ระบบในสถานศึกษา คือ ในระบบ นอกกรอบ
 ตามอัธยาศัย ถ่ายโอนหน่วยกิตในนั้น ถ้ามีเด็กเก่งก็ย้ายส่งไปอยู่ที่อื่นเก็บไว้ที่โรงเรียน ภายในครึ่งปี
 โรงเรียนจะเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องทำโรงเรียนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้
 ที่ใหญ่ที่สุดของอำเภอ ให้ทุกคนได้มาใช้ประโยชน์ ให้มาแสวงหาความรู้ ให้มาพบปะสังสรรค์
 มีกิจกรรมร่วมกัน โรงเรียนต้องไม่กลัว ต้องสู้ ต้องใจกล้า ลูกน้องที่อยู่โรงเรียนของท่าน คือ
 คนที่สำคัญเหมือนกับที่ทุกกลุ่มบอกว่าต้องพัฒนาครู ต้องเปลี่ยนใจเขาให้ได้เหมือนกับที่
 เปลี่ยนใจท่านวันนี้ การปฏิรูปการศึกษาทั่วประเทศเกิดขึ้นได้แน่นอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546,
 หน้า 75)

ความฝันที่จะทำให้เด็กไทยช่วยตัวเอง เรียนรู้ด้วยตนเองได้ โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้
 คือ ชุมชน ครู ผู้ปกครอง ต้องช่วยกัน การกระทำร่วมกันเป็น ชุมชนแหล่งการเรียนรู้ที่แท้จริง
 ต้องการให้ลูกหลานเป็นที่พึ่งพาได้ของครอบครัว เป็นที่พึ่งพาได้ของสังคม โรงเรียนเป็นนิติบุคคล
 เป็นผู้ดูแลนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย เขตการศึกษาเป็นผู้ดูแลนโยบาย กำกับ ตรวจสอบ
 เขตพื้นที่การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายแนวกว้าง ขอบเขต มีความชัดเจน
 ในการปฏิบัติงาน วิธีถ่ายทอดเทคโนโลยี การกระจายอำนาจ พื้นที่การศึกษาเป็นหัวใจของ
 การศึกษาคือ โรงเรียนซึ่งมีถึง 40,000 โรงเรียน ไม่สามารถปฏิรูปให้เสร็จพร้อมกันได้
 เพราะครูผู้สอนมีมากถึง 600,000 คน การพัฒนาและต้องพัฒนาเป็นเครือข่ายเป็นระบบ
 เช่นการพัฒนาครูต้นแบบ โรงเรียนต้นแบบ ที่กระทรวงศึกษาธิการมีอยู่เป็นหนึ่งเดียวโรงเรียนฝัน
 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 75)

โรงเรียนในพื้นที่กับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งถือเป็นแม่บทในการปฏิรูปการศึกษา ได้เน้นเรื่อง
 อาชีพว่าให้เด็ก ๆ มีการเรียนรู้และนำไปสู่อาชีพต่อไปในอนาคต มีอนาคตที่ดี มีความสุข และ
 ต้องมีอาชีพ โดยที่เขาสามารถเลือกเส้นทางสู่อาชีพได้ โดยแบ่งโรงเรียนออกเป็น 7 กลุ่ม

1. เด็กเก่ง หรือเด็กความสามารถพิเศษ
2. กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย หรือโรงเรียนต้นแบบ
3. โรงเรียนแนวใหม่ คือ โรงเรียนหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน โรงเรียนวิถีพุทธ

โรงเรียน 2 ภาษา โรงเรียนเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. โรงเรียนต้องเร่งรัดพัฒนา
5. โรงเรียนที่เหลือจาก 4 กลุ่มดังกล่าว
6. โรงเรียนสอนคนพิการ
7. โรงเรียนเด็กต้องการความสามารถพิเศษ

การคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

วัตถุประสงค์

เพื่อคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียน โดยมอบหมายให้แต่ละอำเภอรับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชนประชาชนในพื้นที่เขตปกครอง และดำเนินการคัดเลือกเพียงอำเภอละ 1 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา หรือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จากนั้นแต่ละอำเภอส่งรายชื่อโรงเรียนในฝันส่งให้กระทรวงศึกษาต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 15)

เป้าหมาย

โรงเรียนในโครงการระยะที่ 1 จำนวน 921 โรงเรียน จาก 795 อำเภอ 81 กิ่งและในกรุงเทพมหานครอีก 45 โรงเรียน โดยเลือกอำเภอละ 1 โรงเรียนเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญหรือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

หลักการ/แนวทางการดำเนินงาน

การคัดเลือกโรงเรียนได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียน และมอบหมายให้อำเภอจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เขตปกครองและดำเนินการคัดเลือกให้เหลือเพียง 1 โรงเรียนของแต่ละอำเภอ ให้แต่ละอำเภอส่งรายชื่อโรงเรียนในฝันให้กระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินการ

1. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนในฝันของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
2. ส่งเกณฑ์การคัดเลือกไปยังอำเภอและจังหวัด เพื่อพิจารณาหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

3. จังหวัดส่งรายชื่อ โรงเรียนในฝัน มายังสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในวันที่ 6 มิถุนายน 2546

4. รวบรวมรายชื่อ โรงเรียนหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน และจำแนกรายสังกัด

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ โรงเรียนที่เข้าโครงการ

6. นำเสนอรายชื่อ โรงเรียนและผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่อคณะกรรมการนโยบาย หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

การขจัดช่องว่างทางสังคมโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน

ตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ไปแล้วนั้น สาระสำคัญของนโยบายด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3) ก็คือ

1. การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบ เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – Based Economy)

2. ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกรวมได้ตลอดชีวิต

3. มีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงาน และสร้างรายได้ เป็นการศึกษาเพื่อสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาของชาติเป็นไปตามเจตนารมณ์และนโยบายดังกล่าว รัฐบาลยังได้ กำหนดแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไว้อีกหลายประการ โดยเฉพาะ

1. เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งปวงอย่างแท้จริง

2. เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการ

3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศ เพื่อเพิ่มและกระจาย โอกาสทางการศึกษาให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท

4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษาและฝึกรวม

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนด้วยตนเองและตลอดชีวิต

เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสื่อการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

6. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีวินัย รักงาน และทำงานเป็น

รูปแบบการบริหารโรงเรียน โครงสร้างและการบริหารโรงเรียนในฝัน

รูปแบบการบริหารโรงเรียนในฝัน ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้าง และระบบบริหารงาน

มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย งานอำนวยความสะดวก งานพัสดุ งานพัสดุ การบริหารจัดการ คือ มีระบบการทำงานที่คล่องตัวและกำหนดระเบียบขึ้นใช้เป็นการเฉพาะ ไม่อิงระบบราชการ ให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีอำนาจในการวางระเบียบใช้

2. ด้านบุคลากร ประกอบด้วย การบรรจุ การแต่งตั้ง การโอนย้าย เป็นการบริหารคือ มีระบบที่กำหนดการพัฒนาบุคคลให้เหมาะสมกับภาระงาน มีระบบการจูงใจการทำงานที่เหมาะสม ทั้งค่าตอบแทน และสวัสดิการ มีระบบการพัฒนาผู้บริหาร ที่เน้นการทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และมีระบบการประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร การบริหารวิชาการ การร่วมมือกับหน่วยงานอื่น การเทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียน คือ ให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีอำนาจในการอนุมัติ การปรับปรุงหลักสูตร ได้ภายใต้กรอบมาตรฐานที่กำหนดไว้ ให้มีระบบการสร้างความร่วมมือจาก แหล่งต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม ให้มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

4. ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย เงินงบประมาณแผ่นดิน เงินรายได้ การบริหารทรัพย์สิน การระดมทรัพยากร คือ ให้มีการจัดสรรเงินแบบทุนอุดหนุนทั่วไป ให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้รับ โรงเรียนมีอำนาจในการบริหารสินทรัพย์ได้และรายได้ที่เกิดขึ้นไม่ต้องนำส่งคลัง โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบการและองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างคล่องตัว

5. ด้านการกำกับดูแล ประกอบด้วย นโยบาย มาตรฐานวิชาการ การเงิน การประกันคุณภาพ คือ รัฐบาลกำกับการบริหาร โดยมีกรอบนโยบาย และมาตรฐานทางวิชาการ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบ มีอำนาจดำเนินงานที่คล่องตัว

6. ด้านชุมชนสัมพันธ์ ประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ท้องถิ่นองค์กรเอกชน และหน่วยงานอื่น คือ ให้โรงเรียนมีเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานให้มีความคล่องตัว

หลักและองค์ประกอบของโรงเรียนในฝัน

1. มีความคล่องตัวและอิสระในการบริหารงาน
2. มีระบบการคัดสรรนักเรียนตามศักยภาพและความสามารถ
3. มุ่งส่งเสริมศักยภาพการจัดระบบการเรียนการสอน/ จัดฝึกประสบการณ์ที่ดีตามความถนัดและสนใจของนักเรียน
4. มีระบบส่งต่อนักเรียนเพื่อศึกษาขั้นสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
5. มีระบบการพัฒนาครูที่ทันสมัยและต่อเนื่อง
6. มีระบบการระดมทุนและทรัพยากรที่เหมาะสม

งานบริหารจัดการโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

จัดรูปแบบการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้และมุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพในระดับสากล งานบริหารจัดการ งานอำนวยการ มีระบบการทำงานที่คล่องตัว กำหนดระเบียบขั้นใช้ คณะกรรมการมีอำนาจในการใช้ระเบียบ มีการพัฒนาด้านบุคลากร ให้เหมาะสมกับภาระงาน มีระบบการจูงใจที่เหมาะสมทั้งค่าตอบแทนและสวัสดิการ ระบบการพัฒนาผู้บริหารที่เน้นการทำงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และมีระบบการประเมินผลงานอย่างต่อเนื่อง ด้านวิชาการคณะกรรมการมีอำนาจในการอนุมัติการปรับปรุงหลักสูตร มีระบบการสร้างร่วมมือจากแหล่งต่าง ๆ มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านงบประมาณ มีการจัดสรรเงินแบบอุดหนุนทั่วไป กรรมการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณ โรงเรียนสามารถบริหารทรัพย์สินและรายได้ที่เกิดขึ้น การระดมทรัพยากรจากชุมชน ด้านการกำกับดูแล คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบ และมีอำนาจดำเนินงาน ด้านชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนมีเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน

เป้าหมาย

1. จัดการศึกษาได้คุณภาพมาตรฐาน ปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แข่งขันได้ในระดับสากล ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานชาติ สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย จัดบรรยากาศการเรียนรู้ เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และมีความเป็นประชาธิปไตย
2. เป็นตัวอย่างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอำเภอที่มีคุณภาพมาตรฐาน เทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำ เป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่เน้นการเรียนมีส่วนร่วม โรงเรียนใช้การบริหารจัดการระบบคุณภาพ (PDCA) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและนวัตกรรมใหม่ ๆ (คิดนอกกรอบ) โดยอาศัยแนวทางต่อไปนี้
 1. ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ สร้างบรรยากาศการบริหารที่เป็นเอกภาพ (School – Based Management)
 2. พัฒนาคณะเองอย่างต่อเนื่องโดยวิธีการบริหารแบบทั่วทั้งองค์กร (Whole – School Approach)
 3. บริหารด้วยระบบข้อมูล (Databased) และมีระบบดูแลนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
 4. ระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Participatory Learning)
 5. พัฒนาเครือข่ายที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน โรงเรียนชั้นนำทุกสังกัด และสถาบันอุดมศึกษา (Two – Way Communication)

6. จัดสรรให้มีครูครบทุกสาระหลักสูตร และบุคลากรสนับสนุนเพียงพอ
7. มีระบบการจูงใจ ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้สนับสนุนด้วยการประกวดผลงานผ่านสื่อ ICT อย่างต่อเนื่อง

8. บริหารงบประมาณ และทรัพยากร แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result – Based Management)

9. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีความเข้มแข็ง

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อการเรียนรู้

การจัดทำระบบ ICT สำหรับ โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ได้ดำเนินการโดย มุ่งเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่จะมิตผลต่อการดำเนินงานของโครงการเป็นสำคัญประการแรก ประการต่อมาคือ การนำทรัพยากรด้าน ICT ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน ข้อสรุปเบื้องต้นที่ได้คือ ระบบเครือข่ายสามารถใช้ของเครือข่ายบริการ การศึกษา (EdNet) ซึ่งสอดคล้องกับระบบงานที่ออกแบบไว้ โดยการทดสอบระบบเครือข่ายและการสำรวจความต้องการพื้นฐานด้าน ICT เชิงกายภาพ จะดำเนินการเมื่อประกาศรายชื่อ โรงเรียนใน โครงการอย่างเป็นทางการแล้ว สำหรับในส่วนสื่อการเรียนการสอน ขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาสิ่งทีกระทรวงศึกษามีอยู่เดิมเพื่อปรับให้ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของทุกหน่วยงานเป็นไป โดยสามารถทำงานร่วมกันได้ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อเตรียมความพร้อมด้านระบบ ICT สำหรับ โรงเรียนใน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

เป้าหมาย

มีระบบ ICT ที่พร้อมให้บริการการศึกษาแบบเครือข่ายแก่โรงเรียนใน โครงการ 921 โรงเรียน สำหรับระยะที่ 1 ของโครงการ ต้องมีระบบ ICT ที่ศูนย์กลางเชื่อมโยงกับ โรงเรียนในโครงการครบทั้ง 921 แห่ง มีการส่งผ่านข้อมูลของระบบสามารถทำได้โดยถูกต้อง และรวดเร็ว ทั้งระดับส่วนกลางและ โรงเรียนมีความเสถียรภาพและมีระบบสำรองที่ได้มาตรฐาน

หลักการ/ แนวการดำเนินงาน

การออกแบบ ICT ทำโดยยึดถือประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะมิตผลต่อการดำเนินงาน ของโครงการเป็นสำคัญ จากนั้นจึงศึกษาและพิจารณาทรัพยากรด้าน ICT ที่มีอยู่ในปัจจุบันของ กระทรวงศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะสามารถนำมาใช้กับระบบที่วางไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ การจัดทำระบบ ICT เป็นไปในลักษณะต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ ไม่ซ้ำซ้อน จากการศึกษาในเบื้องต้น ได้ข้อสรุปดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระบบส่วนกลาง (Data Center) ปัจจุบันทางกระทรวงศึกษาได้ดำเนินการจัดทำระบบส่วนกลางของกระทรวงแล้ว เมื่อพิจารณาความสามารถของระบบที่มีอยู่ เห็นว่าสามารถรองรับการให้บริการแก่ โรงเรียนได้ ส่วนระบบงานส่วนกลาง (Applications) ปัจจุบันระบบงานส่วนกลางมีอยู่ 8 หลัก คือ ระบบสารสนเทศด้านการศึกษา (ระบบ EIS) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลสถิติ และข้อมูลรายบุคคล ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระบบสารสนเทศพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร (ระบบ ESS) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (ระบบ GIS) ระบบติดตามแผนงานโครงการด้าน ICT ระบบงบประมาณ ระบบพัสดุครุภัณฑ์ และระบบฐานข้อมูลกลางของศูนย์ปฏิบัติการการศึกษา

และจะใช้ซอฟต์แวร์กลางเพื่อการบริหารของภาครัฐ (Back Office) ของกระทรวง ICT อีก 8 ระบบ คือ ระบบบุคลากร ระบบตรวจราชการ ระบบบริหารแผนงาน/โครงการ ระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ ระบบงานนิติกร ระบบประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล ระบบวิเทศสัมพันธ์ และระบบข้อมูลงานผู้ตรวจราชการ

คงเหลือส่วนระบบงานที่จะจัดเพิ่มเติมดังนี้

1. ระบบ E – Collaboration ซึ่งจะเครื่องมือสำหรับการบูรณาการข้อมูลและระบบงานที่มีอยู่ (Enterprise Integration Application) เพื่อช่วยให้ผู้ใช้แต่ละคนสามารถใช้งานของข้อมูล ที่พัฒนาด้วยเครื่องมือที่แตกต่างกัน ได้โดยสะดวก และข้อมูลที่มีอยู่จะถูกต้องตรงกัน
2. ระบบการทดสอบ ซึ่งจะ เป็นเครื่องมือสำหรับให้นักเรียนทดลองทำข้อสอบ เพื่อทดสอบความรู้ของตน การเรียนรู้ในลักษณะเกมที่น่าสนใจ เช่น ทายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ตลอดจนการสร้าง กิจกรรม (Activities) การศึกษาในเชิงสร้างสรรค์ช่วงส่งเสริมและให้โอกาสนักเรียนที่มีความเป็นเลิศและอัจฉริยะ เช่น การจัดแข่งขันเชิงวิชาการแบบพร้อมกันหลายโรงเรียนทั้งแบบรายบุคคลและเป็นทีม
3. ระบบบริการเนื้อหา ซึ่งจะ เป็นเครื่องมือสำหรับให้ครูผู้สอนสามารถจัดทำเนื้อหาการสอนให้เป็นในรูปแบบสื่อการเรียนการสอนแนวใหม่ได้โดยง่ายและมีมาตรฐานตรงกัน
4. ระบบ Digital Library ซึ่งจะ เป็นเครื่องมือสำหรับการรวบรวมสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น E – Book, Multimedia ตลอดจนการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลเพื่อการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้การสืบค้นเป็นไปได้โดยสะดวก ทั้งนี้ยังรวมถึงการจัดทำตำราและหนังสือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์
5. ระบบ Management Report ซึ่งจะ เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารงานของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ โดยมีการนำข้อมูลที่มีการวิเคราะห์และนำเสนอเพื่อให้สามารถประเมินผลการบริหารอย่างสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์และเป้าหมาย

ระบบเครือข่าย ปัจจุบันทางกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่าย ส่วนกลางระหว่างกระทรวง และโรงเรียนภายในสิ้นปี 2546 จำนวน 20,000 โรงเรียนและจะ ดำเนินการให้เสร็จสิ้นทั้งหมดภายในปี 2547 โดยลักษณะการเชื่อมต่อจะเป็นแบบ Dial – up หรือ Leased Line ความเร็วที่ 64 Kpbs ขึ้นอยู่กับจำนวนของคอมพิวเตอร์ในแต่ละ โรงเรียนที่มีอยู่ แต่ทั้งนี้ สำหรับโรงเรียน 921 โรงเรียน จะเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบ Leased Line ขนาดความเร็วที่ 256 Kpbs ในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นโรงเรียนต้นแบบของโครงการ พร้อมทั้งสามารถรองรับการเรียนการสอน ในลักษณะ Real Time ได้

อย่างไรก็ดี ในส่วนของอินเทอร์เน็ตต่างประเทศปัจจุบันเป็นขนาด 8 Mbps เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินการของโครงการ เห็นว่าควรขยายเพิ่มขนาดความเร็วเป็นอย่างน้อย 155 Mbps อุปกรณ์พื้นฐานของ โรงเรียนในปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมสามัญศึกษาได้มีอุปกรณ์พื้นฐาน ICT อาทิ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายไว้ใช้งานแล้ว ในส่วนงบประมาณที่ใช้จึงเป็นการประมาณการ โดยจะมีการสำรวจทางกายภาพ โดยละเอียดเมื่อทราบรายชื่อ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการแล้ว ส่วนการฝึกอบรมบุคลากรด้านไอที ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการจัดการฝึกอบรม ด้านไอทีทั้งในส่วนการดูแลเครือข่ายการผลิตสื่อการเรียนการสอน และอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ภาครัฐคิดเพื่อให้ได้มา ซึ่งบุคลากรของ โรงเรียนมีความพร้อมในการดูแล และใช้งานระบบเครือข่าย ของโครงการอย่างเท่าเทียมกันจึงเห็นควรจัดให้มีการฝึกอบรม รวมทั้งการทดสอบความรู้หลังเข้ารับ การฝึกอบรมของบุคลากร ในแต่ละ โรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ โรงเรียนในพื้นที่ มีระบบการทำงานความคล่องตัว ไป่โปร่งใสตรวจสอบได้ มุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพในระดับสากล คณะกรรมการมีอำนาจ การใช้ระเบียบ การบริหารงบประมาณและทรัพยากรแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การอนุมัติการปรับปรุง หลักสูตร บริหารทรัพย์สินและรายได้ที่เกิดขึ้น การระดมทรัพยากรจากชุมชน การสร้างความร่วมมือ จากแหล่งต่าง ๆ มีการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน มีระบบจูงใจทั้งค่าตอบแทน และสวัสดิการทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหารด้วยการประกวดผลงาน การพัฒนาผู้บริหารงานแบบ เน้นผลสัมฤทธิ์ มีการประเมินผลงาน งบประมาณจัดสรร ในรูปเงินอุดหนุนทั่วไป คณะกรรมการ บริหาร โรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบมีอำนาจดำเนินงาน โรงเรียนมีเครือข่าย ความสัมพันธ์เพื่อสนับสนุน การจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนชั้นนำแบบอย่างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างบรรยากาศและปรับ โครงสร้างการบริหาร พัฒนาอย่างต่อเนื่อง บริหารแบบทั่วทั้งองค์กร ด้วยระบบข้อมูล ระบบดูแลนักเรียนมีประสิทธิภาพ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนา

เครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน จัดสรรให้มีครูครบทุกสาระหลักสูตร บุคลากรสนับสนุนเพียงพอ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ระบบเครือข่ายสามารถใช้เครือข่ายบริการการศึกษา โดยการทดสอบระบบเครือข่ายและการสำรวจความต้องการพื้นฐาน มีความพร้อมด้านระบบ ICT ศูนย์กลางเชื่อมโยงมีการส่งผ่านข้อมูลของระบบ สามารถทำได้ถูกต้องและรวดเร็ว

งานบุคลากรโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

การสรรหาผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา มีการปรับกระบวนการผลิต การใช้และการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถตามอุดมการณ์ของ โรงเรียนในฝันที่มีคุณลักษณะ หนึ่งรัก สามนำ ห้าคุณภาพ คือ หนึ่งรัก: รักเด็ก สามนำ: นำดู นำอยู่ นำเรียน ห้าคุณภาพ: คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพโรงเรียน คุณภาพระบบการบริหารจัดการ และคุณภาพชุมชนสังคม ตลอดจนปรับปรุงสวัสดิการและค่าตอบแทนให้เหมาะสมในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา

ด้านบุคลากร

มีระบบการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม และให้ได้ผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ บุคคล ทรัพย์สิน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีภาวะผู้นำที่ดีเป็นที่ยอมรับและทำงานเป็นทีมได้ครูและบุคลากรจะต้องได้รับการคัดเลือก พัฒนาให้เป็นต้นแบบของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถตามอุดมการณ์ของ โรงเรียนในฝัน

หลักการพัฒนาครูและผู้บริหาร เพื่อสร้างโรงเรียนในฝัน ใช้หลัก 3 มิติ ในการพัฒนาครู ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ต้องจับเคลื่อนทั้งระบบ มิติที่หนึ่ง คือ ปรับกระบวนการทัศน พัฒนาศักยภาพ มิติที่สอง คือ สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยง มิติที่สาม คือ ประเมินผล ยกย่อง เชิดชูเกียรติ นำไปสู่โรงเรียนในฝันที่มีคุณลักษณะ: หนึ่งรัก สามนำ ห้าคุณภาพ คือ หนึ่งรัก: รักเด็ก สามนำ: นำดู นำอยู่ นำเรียน ห้าคุณภาพ: คุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพโรงเรียน คุณภาพระบบการบริหารจัดการ และคุณภาพชุมชนสังคม

เป้าหมายการพัฒนา

1. เชิงปริมาณ มีเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 28,551 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร โรงเรียน 921 คน ครู 921 โรงเรียน โดยเฉลี่ยประมาณ โรงเรียนละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 27,630 คน
2. เชิงคุณภาพ มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เน้นการนำระบบ ICT มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน มีระบบบริหารจัดการที่มุ่งใจครูให้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน มีระบบการประเมินผลงานเพื่อความก้าวหน้า รูปแบบการพัฒนาเน้นการพัฒนาทั้ง โรงเรียน (The Whole School Approach) ใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลตามสภาพจริง ให้มีส่วนร่วมจากชุมชนและสังคม เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นฐานของการพัฒนาวิชาชีพ

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาครูและผู้บริหาร ไปสู่มืออาชีพได้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา (สถาบันราชภัฏ/ มหาวิทยาลัย/ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ ครูและผู้บริหารของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น

การบริหารจัดการ ใช้กลุ่มสถาบันราชภัฏ แบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ร่วมกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาในเขตพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ กลุ่มภาคเหนือตอนบน กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง กลุ่มภาคอีสานเหนือ กลุ่มภาคอีสานใต้ กลุ่มภาคตะวันออก กลุ่มภาคกลาง กลุ่มภาคตะวันตก กลุ่มภาคใต้ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา มีการเรียนรู้กระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนสังคม มาเป็นเครือข่ายการพัฒนาและร่วมประเมินผลพัฒนาครู

การประเมินผล มีการประเมินตัวเอง นิเทศ ติดตาม ประเมินผลโดยสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นพี่เลี้ยง กำกับ ดูแล และให้การสนับสนุนโดยหน่วยงานต้นสังกัด ประเมินผลงานด้วยกระบวนการที่มีส่วนร่วมจากทุกหน่วยงาน

สรุปได้ว่า ด้านบุคลากรโรงเรียนในพื้นที่นั้น มีระบบการสรรหาผู้บริหาร ครู บุคลากร คือ ปรับกระบวนการทัศน์ พัฒนาศักยภาพ สนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงประเมินผล ยกย่อง เชิดชูเกียรติ นำไปสู่โรงเรียนที่มีคุณลักษณะ หนึ่งรัก สามหน้า ห้าคุณภาพ เป้าหมายการพัฒนา 28,551 คน มีหลักสูตรที่หลากหลาย เน้นการใช้ระบบ ICT บริหารจัดการที่มุ่งใจครู ประเมินผลงานเพื่อความก้าวหน้า เน้นการพัฒนาทั้ง โรงเรียน การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเมินผลตามสภาพจริง ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานการพัฒนาวิชาชีพ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้บริหาร องค์กรภาครัฐภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น การบริหารจัดการ ใช้กลุ่มราชภัฏ ใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ชุมชนสังคมร่วมประเมินผลพัฒนาครู การประเมินตนเอง นิเทศ ติดตาม กำกับ ดูแล ประเมินผลงานด้วยกระบวนการที่มีส่วนร่วม งานวิชาการโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

นโยบาย

รัฐบาลมีนโยบายที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา เน้นการกระจายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเร่งรัดพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ให้ใกล้เคียงกัน และกระจายไปในทุกภูมิภาคของประเทศ การบริหารแบบแม่ คือ

ครูทุกคนสำคัญ มนุษย์ต้องการสิ่งที่ดี โรงเรียนให้ความอบอุ่นใจ ความรัก ความผูกพัน โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่ 2 ของเด็ก โรงเรียนมองมิติใหม่ของการให้บริการ โดยการบริหารผู้ปกครอง ให้บริการเด็ก ให้บริการพนักงาน ให้บริการครู การทำโรงเรียนด้วยใจ มีสถานที่ร่มรื่น มีครูที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยให้กับเด็ก การเรียนไม่ต้องท่องจำเน้นความเข้าใจ ทำงานเป็นทีม เน้นเด็กเก่ง เรียนเป็นกลุ่ม แสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน แล้วทำให้สถานที่อบอุ่น เหมือนบ้านมีกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เพื่อให้มีสุขภาพจิตที่ดี สุขภาพกายที่แข็งแรง ทุกคนอยู่ในโรงเรียนมีความสุข ที่สำคัญคือ การให้กำลังใจเด็ก ทำให้เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 28) การบริหารโรงเรียนแบบธุรกิจ ก็ต้องมีผลิตภัณฑ์ที่ดี มีครูที่ดีทำงานเป็นทีม และครูต้องมีการวิจัย 3 ปีแรกนี้ไม่มีครูที่ประจำต้องมีการพิสูจน์ก่อนแล้วถึงประจำ จะส่งครูไปดูงานที่ต่าง ๆ ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 30) การที่จะให้เด็กตื่นเข้ามาโรงเรียนได้นั้นเป็นความสำเร็จของโรงเรียนในฝัน แต่ถ้าตื่นเช้าเด็กไม่ยอมมาโรงเรียนแสดงว่าเกิดความล้มเหลวของการบริหาร ควบคู่ที่เราเป็นผู้บริหาร การบริหารระบบราชการต้องผสมผสานในแบบธุรกิจ ที่ใจกล้า กล้าได้กล้าเสีย กล้าลงทุน แล้วถึงเท่านั้นจะเกิดขึ้นกับตัวเอง ถ้าผู้บริหารคิดนอกกรอบได้ ความไม่ต่อเนื่อง และฝันเป็นทีม ถ้าจะทำให้เกิด โรงเรียนในฝัน ต้องคิดนอกกรอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 31) การบริหารโรงเรียนยุคใหม่ต้องคิดบนพื้นฐานผู้บริหารคนเดิม ครูเดิม โรงเรียนเดิม ชุมชนและบริบทเดิม มีใหม่เพียงอย่างเดียวคือ นักเรียนเป็นคนยุคใหม่ การบริหารโรงเรียนยุคใหม่ต้องสอดคล้องกับผู้เรียน การฝันนั้นต้องเป็นจริง ๆ และเปลี่ยนจากความฝันไปสู่เป้าหมาย เมื่อกำหนดเป้าหมายได้แล้วให้มาเลือกวิธีปฏิบัติ นำไปสู่การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ และประเมินไปพัฒนาพร้อมทั้งตรวจสอบด้วย โรงเรียนในฝันจะมีคุณภาพได้ ครูต้องมีคุณภาพก่อน นักเรียนถึงมีคุณภาพตาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 31)

วิสัยทัศน์

โรงเรียนในฝันสามารถพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและไร้ขีดจำกัด (Unconventional Curriculum and Learning) โดยอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนร่วมกัน (Participation and Supports) ระหว่างผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ด้วยระบบบริหารจัดการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักเรียน ครูอาจารย์ และชุมชน (All for Education) เป็นโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทั้งด้านวิชาการการประกอบอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพตามความสามารถ ใฝ่หาความรู้อย่างไม่สิ้นสุด รู้ทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 53)

ลักษณะหลักสูตร

หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ มาตรฐานและสาระการเรียนรู้มุ่งสู่ความเป็นเลิศ (Advanced Program) กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 54) มีอิสระในการจัดการเรียนรู้ ตามศักยภาพผู้เรียน เปิด โปรแกรมการเรียนอย่างหลากหลายและมีมาตรฐานสูง เชื่อมโยงกับอาชีพ ในท้องถิ่น เพิ่มพูนทักษะเพื่อการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้เน้นให้ผู้เรียนทุกคนสามารถ สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้และใช้เทคโนโลยี (ICT) เป็น และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้ เป็นตลาด ความรู้ให้แก่ชุมชน (ชุมชนร่วมเรียนรู้กับผู้เรียนได้ตามที่ต้องการ) เป็นหลักสูตรที่เรียนได้ ทั้งนักเรียนและบุคคลทั่วไป เป็นหลักสูตรที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการศึกษาต่อ และสร้างฐานการเรียนรู้สู่การประกอบอาชีพ (Career Path) ของผู้เรียน

แนวการจัดการเรียนรู้

โรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (Child – Centered) อย่างแท้จริง โดยผ่านกระบวนการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 56) จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือทำ (Activities – Based Learning) เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม (Site – Based Learning) เรียนรู้ร่วมมือ (Co – Operative Learning) และเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Team Projects) ร่วมเรียนรู้ร่วมกัน กับชุมชนหรือสถานประกอบการ (Participatory Learning) เรียนรู้้อย่างหลากหลายและบูรณาการ (Diversified/ Integrated Learning Model) เรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารการเรียนรู้ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ และการเรียนรู้ผ่านเครือข่าย (ICT E-Learning Network Learning)

แนวการพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้

โรงเรียนจะสามารถพัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพตามที่คาดหวังได้ ต้องมีห้องสมุดและ แหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 56) มีห้องสมุดที่ได้มาตรฐานมีหนังสือและสื่อต่าง ๆ ครบถ้วนเพียงพอ มีบุคลากรคุณภาพดูแลรับผิดชอบ จัดให้มี E – Library, E – Book เครือข่ายการเรียนรู้ทาง Internet และมีคอมพิวเตอร์เพียงพอต่อ จำนวนนักเรียน เชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างทั่วถึง (Lists of Wisdom in Communities) มีการอบรมผู้นำของแหล่งเรียนรู้ให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือดูแลโรงเรียนได้ (Training the Trainers)

แนวการพัฒนาบุคลากร

ครูผู้สอนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน จุดเน้นในการพัฒนาครูต้อง มุ่งประเด็นสำคัญ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 57) ดังนี้คือ มีภาวะผู้นำทางการสอนเข้มแข็ง (สขนเก่ง) สร้างบรรยากาศความคาดหวังผลการเรียนสูง ยึดภารกิจการสอนเป็นเรื่องสำคัญ จัดสภาพแวดล้อมเกื้อกูลต่อการเรียน ติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ติดตาม สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด ทุ่มเทเวลาให้กับการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ต้องใช้วิธีการที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ และเอื้อต่อการเทียบโอนผลการเรียน ได้อย่างคล่องตัว แนวทางการประเมินผลการเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 58) ดังนี้คือ กำหนดเกณฑ์ซึ่งเป็นตัวชี้วัดผลการเรียนที่ชัดเจน กำหนดภาระงาน/ ผลงาน/ โครงการที่นักเรียนต้องปฏิบัติ ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย สัมผัสจากผลงานและสภาพการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง (Alternative and Authentic Assessment) ประเมินโดยยึดมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Performance Standardssessment) ประเมินจากผลงาน (Projects) และการแสดงความสามารถจากแฟ้มสะสมงาน นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ การประเมินที่ท้าทายความสามารถ แจ่มแจ้งผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบทันทีเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ให้ได้ดีขึ้น

การประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน (การประกันคุณภาพภายใน)

การพัฒนาคุณภาพของ โรงเรียนให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนได้ ต้องอาศัยกลไกที่มี ประสิทธิภาพรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมุ่งพัฒนาคุณภาพทั้งโรงเรียน ภารกิจของการประกันคุณภาพภายใน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 59) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐาน การศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา (ระดับเขตพื้นที่ และ ระดับชาติ) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

เส้นทางที่เป็นโรงเรียนในฝัน

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนในฝันมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ขึ้นเตรียมการและสร้างความเข้าใจ ผู้บริหาร ศึกษาและเชื่อมโยงแนวคิดการพัฒนาสู่ความเป็น โรงเรียนในฝัน รับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สร้างความเข้าใจ และตระหนักให้กับบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่าย เน้นการสร้างค่านิยมในการพัฒนา (Shared Vision)
2. ตรวจสอบสถานสภาพโรงเรียน โรงเรียนประเมินตนเอง เพื่อศึกษาความพร้อม สมรรถนะ ทั้งด้านปัจจัยที่จำเป็น คุณภาพครู อาจารย์ สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยเสริม การเรียนรู้ (ICT, E – Learning, E – Media) และกระบวนการบริหารจัดการ ความมีอิสระในการ ดำเนินการ สำรวจความต้องการของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับองค์กรที่เข้มแข็งภายในชุมชนรวมทั้งสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ หลักสูตรสถานศึกษา (All for Education)

3. กำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนกำหนดเป้าประสงค์ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข ใช้ภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ได้อย่างชำนาญ สามารถประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ได้อย่างมีคุณภาพ

4. กำหนดแผนปฏิบัติการยกระดับคุณภาพ กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้เรียนเป็นโรงเรียนในฝันตามจุดเน้นของแต่ละสถานศึกษา จัดทำแผนที่เกิดความร่วมมือของทุกฝ่าย อาศัยกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นตัวกำกับ

5. ดำเนินการเพื่อยกระดับสู่ความเป็นโรงเรียนในฝัน ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้อย่างทั่วถึง กำหนดกลไกและภารกิจที่ชัดเจน ดำเนินการตามแผน โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนเป็นเป้าหมายของการดำเนินงาน

6. ประเมินผลการปฏิบัติงานมีแผนการประเมินการปฏิบัติงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว

7. สร้างความยั่งยืนในการพัฒนา เขตพื้นที่การศึกษา กรมต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ ให้ขวัญกำลังใจด้วยการมอบรางวัลความสำเร็จ สถานศึกษาพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เพื่อให้ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีลักษณะโดดเด่นสมกับการเป็นโรงเรียนในฝัน ของท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนจะต้องดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ ตรวจสอบและทบทวน กระบวนการจัดทำหลักสูตรตั้งแต่เริ่มต้น ดังนี้

1. ใช้ผลการตรวจสอบสถานภาพ โรงเรียนและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ปรับแต่งวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน และสอดคล้องกับ หลักสูตรของโรงเรียนในพื้นที่คาดหวัง

2. ทบทวนหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่จัดโครงสร้าง การกำหนดเวลาเรียน โปรแกรม การเรียน จัดรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมและกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องและส่งผลถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3. ทบทวนหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอน โรงเรียนแห่งใดยังไม่ได้ลงมือทำหรือ แห่งใดยังทำไม่สมบูรณ์ก็เร่งดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงให้สมบูรณ์ครบถ้วนทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้

4. ตรวจสอบศักยภาพของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากร ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทาง วิชาการและสามารถกระตุ้นให้ครูผู้สอนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้น การบรรยายเป็นการให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงปฏิบัติ เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี สร้างและส่งเสริม

การร่วมคิดร่วมเรียนรู้ระหว่างครู นักเรียน และชุมชน (องค์กร อาชีพต่าง ๆ หรือสถานประกอบการ เป็นต้น) บุคลากรฝ่ายสนับสนุนต้องเข้าใจและเอื้อประโยชน์ในการให้บริการต่าง ๆ

5. ทบทวนระบบบริหารจัดการและการจัดปัจจัยเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนกรณีที่บ้านส่วนยังบกพร่องหรือยังไม่คล่องตัว ต้องเร่งปรับปรุงเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

6. ตรวจสอบระบบสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงาน เช่น บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาต้องชัดเจนและส่งเสริมการคิด และพัฒนาร่วมกันอย่างเข้มแข็ง บทบาทของที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่โรงเรียนเชิญไว้ ภาวะเบียดต่าง ๆ เอื้อหรือขัดต่อการปฏิบัติงาน หัวใจสำคัญของการปฏิบัติ คือ ต้องลดขั้นตอนการทำงาน และได้ผลงานที่มีคุณภาพ แต่ถูกต้องตามกฎหมายและโปร่งใสตรวจสอบได้

7. ทบทวนการพัฒนาบุคลากร จากแผนพัฒนาบุคลากรที่โรงเรียนกำหนดไว้ โรงเรียนอาจต้องมีการปรับแผนใหม่ให้เหมาะสมกับการพัฒนา โรงเรียนไปสู่ความเป็นโรงเรียนในฝัน

8. ทบทวนระบบการประเมินผล ในที่นี้หมายถึงรวมถึง การทบทวนการประเมินผล การเรียนที่ไม่เน้นแต่การทดสอบเนื้อหา หรือความรู้ความจำแต่ต้องประเมินจากผลงานและการแสดงออกตามความสามารถ ทบทวนระบบการประเมินตนเอง (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา) เน้นกลไกการทำงานด้วยระบบคุณภาพ (Plan Do Check Act: PDCA)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในฝันนั้น ลักษณะหลักสูตร มีอิสระการเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการ เชื่อมโยงกับอาชีพในท้องถิ่น สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ และใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นตลาดความรู้แก่ชุมชน เรียนได้ทั้งนักเรียนและบุคคลทั่วไป หลักสูตรที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นแนวการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนลงมือทำ เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม เรียนรู้ร่วมมือเรียนรู้ร่วมกับชุมชน การพัฒนาห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน เครือข่ายการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต การพัฒนาบุคลากรอบรมผู้นำแห่งการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำ สร้างบรรยากาศ ยึดภารกิจการสอนเป็นเรื่องสำคัญ สภาพแวดล้อมเกื้อกูล ติดตามความก้าวหน้าสม่ำเสมอ สื่อสารกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด ทุ่มเทเวลาให้กับการสร้างสรรค์ การประเมิน กำหนดตัวชี้วัด กำหนดภาระงาน การประเมินที่หลากหลาย โดยยึดมาตรฐาน ประเมินจากผลงาน นักเรียนมีส่วนร่วม แจ่มผลการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนา งานงบประมาณโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

การบริหารงบประมาณ เพื่อในการสรรหาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การประชุม การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่ออบรมวิทยากรที่เลี้ยง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำสื่อประกอบหลักสูตร การประสานงานการเตรียมความพร้อม

การพัฒนาครูและผู้บริหารตามหลักสูตรแกนกลาง การพัฒนาโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัย และพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การติดตามประเมินผล การพัฒนาครูและผู้บริหารตลอด โครงการ ค่าตอบแทนรางวัล การยกย่องและเชิดชูเกียรติ และการใช้จ่ายในการจัดหาสื่อ ICT เครื่องคอมพิวเตอร์ โต้ะ แก้อี นวัตกรรมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ งานพัฒนาระบบงาน ในส่วนกลาง การบริหารทรัพย์สิน การระดมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 111)

การประมาณการค่าใช้จ่ายโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ค่าใช้จ่ายในการ พัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษา และการบริหารจัดการ โครงการ การเตรียมความพร้อมแผนงาน โครงการ การประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากร หลักการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่ออบรมวิทยากรพี่เลี้ยง การจัดประชุมคณะกรรมการบริหาร โครงการ การพัฒนาหลักสูตร และจัดทำสื่อประกอบหลักสูตร 5 หลักสูตร ค่าบริหารจัดการและประสานงานเตรียมความพร้อม ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ การประเมินความพร้อม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับ กระบวนทัศน์ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับกระบวนทัศน์รายโรงเรียน (3 วัน) การประชุม เชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ รายโรงเรียน การพัฒนาครูและผู้บริหารตามหลักสูตรแกนกลาง (บังคับ) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะด้าน ICT และ E-Learning (5 วัน) การประชุมเชิงปฏิบัติการรายโรงเรียนเพื่อ พัฒนาทักษะครูและผู้บริหาร (2 วัน) การประชุมเชิงปฏิบัติการราย โรงเรียนเพื่อพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพและวิธีการพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาทักษะครูและนักเรียนด้าน ICT E-Learning และ E-Book ภาคปฏิบัติรายโรงเรียนการพัฒนา E-Learning โดยจัดการประกวดจากนักเรียนที่มี ความรู้ ความสามารถ การพัฒนาทั้งโรงเรียนด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาครูและผู้บริหารระหว่างปฏิบัติงานที่โรงเรียน ค่าตอบแทนพี่เลี้ยงที่ให้การสนับสนุน ด้านนิเทศงาน ค่าดำเนินการ ติดตามประเมินผลการพัฒนาครูและผู้บริหารตลอดโครงการ การจัด ประชุมกรรมการออกแบบเครื่องมือติดตามผล ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปติดตามผลการพัฒนาครู และผู้บริหารในพื้นที่ ค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์เครื่องมือและรายงานผล ค่าใช้จ่ายในการกำกับ ติดตามประเมินโครงการทั้งระบบ ค่าใช้จ่ายในการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียน ค่าตอบแทน รางวัลยกย่อง และเชิดชูเกียรติ รางวัลแผนการสอนดีเด่นประจำเดือน รางวัลแผนการสอนดีเด่น ประจำปี ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำเนินการคัดเลือก ค่าบริหารจัดการ การนำเสนอผลงาน วิชาการ และผลสำเร็จของโครงการ ค่าใช้จ่ายในการจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ การจัดการระบบเชื่อมต่อ ICT พื้นฐานแต่ละโรงเรียน 876 โรงเรียน การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ โต้ะ แก้อีสำหรับนักเรียน 44,244 เครื่อง การจัดหาชุด Multimedia

สำหรับห้องเรียน งานพัฒนาระบบงานในส่วนกลาง ค่าเช่าวงจรรายเดือน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 114)

สรุปได้ว่า ด้านงบประมาณโรงเรียนในพื้นที่นั้น เพื่อการสรรหาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร การจัดทำจัดหาสื่อ ICT การวิจัย การติดตาม ประเมินผล ค่าตอบแทนรางวัล การบริหารทรัพย์สิน การระดมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่น การจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ 876 โรงเรียน เครื่องคอมพิวเตอร์ โต๊ะ เก้าอี้

งานกำกับดูแลโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

โรงเรียนในฝันเป็น โรงเรียนชั้นนำที่มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการอย่างแท้จริง มีมาตรฐานทั้งด้านผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา มาตรฐานด้านกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรและการเรียนการสอน มาตรฐานด้านปัจจัย และมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนในฝันจะเป็น โรงเรียนของชุมชน เป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาคเอกชนที่พร้อมที่จะเตรียมเงินกำไรให้สังคมโดยเข้าร่วมสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนในฝัน ทำให้รัฐไม่ต้องเสียดงบประมาณมากนัก โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียน เป็นมาตรฐานสำคัญของการให้โอกาสแก่ลูกหลานไทยทุกคน ไม่ว่าจะเกิดมาในส่วนไหนของประเทศ จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงทัดเทียมกัน เป็นการลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษา ระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างอำเภอใหญ่กับอำเภอเล็ก อีกทั้ง โครงการนี้จะช่วยลดปริมาณการเดินทางมาเรียนในตัวจังหวัดของนักเรียนจากอำเภอต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้เพิ่มขึ้นและเป็นการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองคุณภาพการศึกษาจะเริ่มจากการ “กระจายตัว” ไปทั่วถิ่นไทย แทนที่จะ “กระจุกตัว” เฉพาะในเมือง ซึ่งเป็นอย่างนี้มาช้านาน โดยโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 89)

งานกำกับดูแล เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำ เป็นแหล่งเรียนรู้ มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ทั้งด้านผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา มาตรฐานด้านการเรียนการสอน หลักสูตร ด้านปัจจัย และด้านการบริหารจัดการ ลูกหลานไทยทุกคน จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงทัดเทียมกัน เป็นการลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองในการเดินทาง มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง กรรมการ โรงเรียน ผู้ประเมิน ชุมชน การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประเมินโครงการ รายงานการดำเนินงาน รายงาน การประเมินตนเอง ผลการทดสอบผู้เรียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการทดสอบผู้เรียน โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประกันคุณภาพ มาตรฐานเทียบเคียง โรงเรียนชั้นนำไปทั่วทุกอำเภอสามารถเป็น โรงเรียนต้นแบบ เป็นแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนช่วยเหลือพัฒนาชุมชน

ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จของโครงการ

1. ตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของชาติ 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ เป็นมาตรฐานด้าน ผู้เรียน 12 มาตรฐาน มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านปัจจัย 9 มาตรฐาน

2. ตัวบ่งชี้เพิ่มเติมที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

3. ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของโครงการ

แนวทางการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

1. เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทำให้เห็นคุณค่าที่เป็นพลวัต เกิดความสัมพันธภาพ และเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือของการจัดการเปลี่ยนแปลง ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ด้วยความเต็มใจของทุกภาคี สร้างภาคีที่หลากหลาย ทำให้ ทุกอย่างเป็นกระบวนการเรียนรู้

2. หลักการ ความเป็นอิสระที่จะสร้างสรรค์ การ Empower ที่ทำงาน มีเอกภาพเชิง เป้าหมาย แต่หลากหลายเชิงปฏิบัติ ร่วมกันพัฒนาแล้วประเมิน เป็นกระบวนการดึงพลังจากทุกคน เพื่อสัมฤทธิ์ของงาน โดยใช้กระบวนการกำกับ ติดตาม ประเมินผล เป็นกระบวนการสร้างความสำเร็จของงานใช้การกำกับติดตาม และประเมินผลเป็นเครื่องมือพัฒนางาน การประเมินผล เพื่อยืนยันสภาพจริง

3. ภาคี ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้ปกครอง กรรมการ โรงเรียน ผู้ประเมินชุมชน และอื่น ๆ รูปแบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โครงการเป็นการบูรณาการระหว่าง Self – Assessment, Realistic Assessment, Conformity Assessment, Qualitative Assessment, Empowerment Evaluation และ Participatory Evaluation กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 90)

เทคนิคการกำกับติดตาม

1. เทคนิคการรายงาน

1.1 รายงานการดำเนินงานในแต่ละ ไตรมาส โดยผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงานของ โครงการและสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

1.2 รายงานการประเมินตนเองของผู้รับผิดชอบในแต่ละแผนงานของโครงการและ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

1.3 รายงานการเยี่ยมชมของนักวิชาการรับเชิญที่สถานศึกษาเสนอแนะ

2. เทคนิคการทดสอบ

2.1 ผลการทดสอบผู้เรียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ผลการทดสอบผู้เรียน โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

3. ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา โดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

4. ผลการประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการ โดยนักวิชาการอิสระ

ผู้รับผิดชอบ คณะกรรมการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน งบประมาณจากโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

สรุปได้ว่า ด้านกำกับดูแลโรงเรียนในฝันนั้น โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐาน เป็นโรงเรียนชั้นนำ เป็นแหล่งเรียนรู้ มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน หลักสูตร คำนึงปัจจัย ด้านบริหารจัดการ ลดค่าใช้จ่ายผู้ปกครอง มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีประกันคุณภาพ เทียบเคียง เป็นโรงเรียนต้นแบบ ช่วยเหลือพัฒนาชุมชน แนวการกำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมประสิทธิภาพ ความเป็นอิสระ รายงานในแต่ละไตรมาส การประเมินตนเอง รายงานของนักวิชาการ การทดสอบผู้เรียน การประเมินผลลัพธ์

งานชุมชนสัมพันธ์โรงเรียนใน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

ด้านชุมชนสัมพันธ์ ให้สาธารณชน ภาครัฐและเอกชน สร้างความตระหนักรู้ สร้างความสนใจ สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ สร้างความเข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่ง โรงเรียนในฝัน แนวทางดำเนินการ การสื่อสารเข้าถึงกลุ่มได้อย่างตรงเป้า เข้าประเด็นและวัดผลได้อย่างชัดเจน การสื่อสารแบบ สองทาง รับรู้เสียงสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ปรับปรุงแผนงาน สื่อสารอย่างเป็นลำดับ สอดรับสถานการณ์ มีความต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจ แก่ใจที่สนใจติดตามความเป็นจริง กลุ่มเป้าหมายภายใน ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ ข้าราชการ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มเป้าหมายภายนอก ผู้สนับสนุน สื่อมวลชน ประชาชนในเขตพื้นที่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน สาธารณชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานอื่น

วัตถุประสงค์

1. สร้างความตระหนักรู้ของโครงการ ให้สาธารณชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง
2. สร้างความน่าสนใจของโครงการ และสื่อสารให้ภาคเอกชนรับรู้และตอบรับ เป็นผู้สนับสนุน
3. สร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของโครงการ ให้เกิดในใจของคนไทยทุกคน

4. สร้างความเข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการ การดำเนินงานของโครงการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

5. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่โครงการ

เป้าหมาย

1. ความตระหนักถึงโครงการนี้ ในกลุ่มเป้าหมายที่สำรวจวัดผล มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. ความพึงพอใจในโครงการนี้ ในกลุ่มเป้าหมายที่สำรวจวัดผล มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
3. ความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมสนับสนุนในโครงการนี้ ในกลุ่มเป้าหมายที่สำรวจวัดผล มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แนวทางการดำเนินงาน

แบ่งส่วนกลุ่มประชากรทั้งหมดออกเป็นกลุ่มเป้าหมายที่แยกย่อย จะทำให้สามารถสื่อสารเข้าถึงแต่ละกลุ่มได้อย่างตรงเป้า เข้าประเด็นและวัดผลได้อย่างชัดเจน สร้างให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง เพื่อรับรู้ถึงผลลัพธ์หรือเสียงสะท้อนจากกลุ่มเป้าหมาย และนำมาวิเคราะห์จัดทำหรือปรับปรุงแผนงาน เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย หรือประชาชนคนไทยได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและรวดเร็ว ดำเนินการสื่อสารอย่างเป็นลำดับ สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีความต่อเนื่องในการสร้างความเข้าใจ รวมถึงปรับแก้ไขทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายให้ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง

กลุ่มเป้าหมายภายใน

ผู้บริหารระดับสูง คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ข้าราชการผู้บริหารการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการ โครงการนี้ ภายในกระทรวงศึกษาธิการ คณะรัฐมนตรีในรัฐบาล ผู้แทนราษฎร ข้าราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มเป้าหมายภายนอก

ผู้สนับสนุนเป้าหมาย สื่อมวลชน ประชาชนในเขตพื้นที่โรงเรียนในพื้นที่ ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน สาธารณชน กิจกรรมประชาสัมพันธ์ ระยะเวลาดำเนินการ และงบประมาณ การสัมมนาเชิงวิชาการและปฏิบัติการ จดหมายข่าว เอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว วีดีโอ วีซีดี การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์

สรุปได้ว่า งานชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนในพื้นที่ สร้างความตระหนัก ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี มีเครือข่ายความสัมพันธ์ การสื่อสารแบบสองทางเข้าถึงกลุ่มได้ตรงเป้าหมาย มีความต่อเนื่อง เอกชนรับรู้และตอบรับ เข้าใจเรื่องแนวคิด หลักการ

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

1. สภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการรวมอำนาจไว้ในส่วนกลาง เปิดโอกาสให้หน่วยปฏิบัติในระดับนั้นมีอำนาจในการตัดสินใจค่อนข้างน้อยมาก แม้จะมีการมอบอำนาจบางเรื่องลงไปก็เป็นเรื่องการปฏิบัติตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีการกระจายอำนาจทั้งในด้านการบริหารและวิชาการลงสู่ระดับพื้นที่ค่อนข้างน้อยนอกจากนี้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะด้านนโยบายและแผนงบประมาณขาดเอกภาพหรือความเป็นหน่วยงานเดียวกันในลักษณะของภารกิจกระทรวงแต่ละกรม มีอิสระมากเกินไป จนไม่สามารถประสานนโยบาย แผน และงบประมาณ ในภาพรวมได้ การปฏิบัติงานจึงมีลักษณะต่างคนต่างทำในภารกิจของตน

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการบริหารและการจัดการ คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและแผนงานหลักของการจัดการศึกษา มาจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงและทางการเมือง ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งในด้านทรัพยากร และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องหลายประการ การขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพราะขาดกลไกและวิธีการที่เหมาะสม ที่จะทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผล การจัดการศึกษา

2. สภาพปัญหาด้านบุคลากร บางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการ จัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ ขาดความมีจิตสำนึก และจิตวิญญาณของความเป็นครู ยังไม่กระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เนื่องจากขาดแรงจูงใจในการทำงานในลักษณะของผู้มีวิชาชีพครู เนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าตอบแทนที่ได้รับค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาชีพอื่นในสังคม นอกจากนี้ผู้บริหารบางส่วน ยังไม่ได้รับการฝึกฝนอบรมให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน มีภาวะความเป็นผู้นำค่อนข้างน้อย ตลอดจนขาดทักษะในการบริหารและการจัดการศึกษา

3. สภาพปัญหาด้านวิชาการ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกับเรื่องราวชีวิตในชุมชนของคนในท้องถิ่น ต้องอาศัยการกระจายอำนาจให้ลงไปถึงห้องเรียนและโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อให้ครูมีอำนาจในการตัดสินใจและการจัดการเรียนการสอน ให้มีความหลากหลาย สนองตอบต่อความสนใจของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น

4. สภาพปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียนในพื้นที่เป็นการดำเนินงานของการศึกษา เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ เงินงบประมาณแผ่นดินยังไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงต้องมีการ

ระคมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่น สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ เพื่อเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

5. สภาพปัญหาด้านกำกับดูแล การบริหารงานโรงเรียนในฝันต้องดำเนินการรอบนโยบายและมาตรฐานทางวิชาการ คณะกรรมการบริหาร โรงเรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ ของนโยบาย มาตรฐานด้านวิชา ด้านการเงิน และการประกันคุณภาพ ดังนั้นหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นการบริหารของผู้บริหารเพียงคนเดียว หรือกลุ่มคนบางส่วน

6. สภาพปัญหาด้านชุมชนสัมพันธ์ ผู้นำโรงเรียนบางส่วนยังขาดความสัมพันธ์กับชุมชนท้องถิ่นองค์กรเอกชนและหน่วยงานอื่น ไม่มีการประชาสัมพันธ์ ชักชวนเพื่อให้มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามสภาพชุมชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงการดำเนินงานของโรงเรียนในฝัน ยังปล่อยให้โรงเรียนต้องดำเนินการตามลำพัง ขาดการสนับสนุนตลอดจนความร่วมมือในการบริหารงานของโรงเรียน ผู้ปกครองยังคงเชื่อว่าโรงเรียนที่ดีมีมาตรฐานคือโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมือง

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

คุณลักษณะเฉพาะตัวบุคคลหรือบุคลิกภาพ มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคมความสำเร็จและล้มเหลวในการประกอบอาชีพของบุคคล ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะตัวเป็นสำคัญ ดังนั้น คุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลจึงมีความสัมพันธ์กัน โดยตรงต่อการปฏิบัติวิชาชีพ (เดชา พูลวงศ์, 2542, หน้า 45) และ ในสถาบันการศึกษาย่อมประกอบด้วยบุคคลหลายประเภทด้วยกันการแสดงของบุคคลย่อมแตกต่างกัน (ชร สุนทรายุทธ, ม.ป.ป., หน้า 137) นักวิจัยจึงนิยามนำลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลมากำหนดเป็นตัวแปรในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานเป็นต้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาลักษณะเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

ประสบการณ์ หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร เพราะเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล ในองค์กร (กนิษฐา สนั่นอย, 2544, หน้า 45) ระยะเวลาที่ยาวนานหรือประสบการณ์ที่สะสม ทำให้บุคคลมีโอกาสได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจ และมองเห็นปัญหาได้ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริง ก่อให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีในการทำงาน (สกุลพร สังวรกาญจน์, 2529, หน้า 19) และจากการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527, หน้า 70-71) พบว่า วัย ประสบการณ์ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งครูใหญ่ มีผลต่อคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียน ส่วน กัญญา สุวรรณแสง (2536, หน้า 81-82) เสนอ

ความคัดค้านว่า ประสพการณ์ก่อให้เกิดความรู้ ความชำนาญ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทุกคนได้รับ ประสพการณ์ไม่เท่าเทียมกัน ผู้มีประสพการณ์มากกว่า จะเรียนรู้และปฏิบัติงานได้เป็นผลสำเร็จ ดีกว่าผู้มีประสพการณ์น้อย อารุง จันทวานิช และคณะ (2527, หน้า 91) ที่ศึกษาเรื่อง องค์กร กำหนดประสิทธิภาพของการประถมศึกษา พบว่า ครูใหญ่ใน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสูง มีประสพการณ์สูงกว่าครูใหญ่ที่อยู่ใน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่ำ (ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์, 2526, หน้า 54) ซึ่งประสพการณ์นั้นทำให้บุคคลมีโอกาสได้เรียนรู้ทำความเข้าใจ มองเห็น ปัญหาได้ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริงก่อให้เกิดทักษะและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน (เสาวภาคย์ อนันต์ชื่นสุข, 2541, หน้า 117) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่า ครูที่มี ประสพการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน (เปี่ยมจันทร์ สังขะวินิจ, 2536, หน้า 108) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการ พัฒนาของพนักงานครูใน โรงเรียน สังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเปรียบเทียบความต้องการ การพัฒนาของพนักงานครูใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามประสพการณ์ การทำงานต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พบว่า ถึงแม้ว่า พนักงานครูใน โรงเรียนสังกัดเทศบาล ในจังหวัดชลบุรี จะมีประสพการณ์การทำงานแตกต่างกัน แต่ยังมีความต้องการการพัฒนางานมาก ใกล้เคียงกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่าประสพการณ์ในการทำงานหรือระยะเวลาที่ ดำรงตำแหน่งผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหาร กล่าวได้ว่าผู้บริหารที่มีประสพการณ์ใน การดำรงตำแหน่งมากกว่า ย่อมปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้บริหารที่มีประสพการณ์น้อย ดังนั้น ระยะเวลา ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญและน่าสนใจ จึงนำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ มีดังต่อไปนี้

สิปปนนท์ เกตุทัต (2541) ได้ศึกษาเรื่องโฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย ควรเป็นอย่างไร ผลวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาไปสู่อนาคตของประเทศไทย ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ อย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับกรณีสติ การรู้เท่าทัน การพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อสังคมโลก

2. กระบวนการเรียนรู้ควรสอนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. ครูมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

4. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ระบบการศึกษาของไทยตามไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกจนเกิดภาวะวิกฤตทางคุณภาพ ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันร่วมมือกันได้ ในความเป็นไทย

5. ต้องมีการกระจายอำนาจให้ประชาชน ชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยรัฐบาลให้เงินอุดหนุน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง กำหนดมาตรฐานแต่ลดการควบคุม และผ่อนคลายนโยบายต่างๆ

ฉันทนา จันทร์บรรจง (2540, หน้า 134, 149) ได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น พบว่า การปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่นเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรับกับการเป็นสังคมนานาชาติ โดยปฏิรูประบบการศึกษาทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง ประเด็นหลักของการปฏิรูปการศึกษาของญี่ปุ่นได้กระทำเรื่องต่อไปนี้เป็นคือการให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล เพื่อให้สามารถเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่ศตวรรษที่ 21 โดยการกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิรูปการศึกษา คือ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูปอุดมศึกษา การปฏิรูปการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การปฏิรูปเพื่อปรับเป็นสังคมนานาชาติ การปฏิรูปเพื่อรับกับความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร และการปฏิรูปการบริหารการศึกษา งบประมาณ

ประเทศญี่ปุ่นมีความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งอาจวัดได้จากองค์ประกอบที่ประการ คือ การจัดการศึกษานอกระบบสถานศึกษา การพลศึกษา และการกีฬาตลอดชีวิต และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานอื่น ๆ หรือชุมชน นอกจากนี้ยังมีความสำเร็จด้านอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานความเป็นสากล เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาการบริหารการศึกษาและงบประมาณในระดับค่อนข้างสูงเกือบทุกด้าน

ประกอบ คุณารักษ์ และกาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 186-187) ได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย มีสาระสำคัญทั้งในเชิงมหภาพและเชิงจุลภาคที่น่าจะได้อ่านเน้นไว้ ดังนี้ คือ

1. มีความมุ่งมั่นสูงสุดที่ชัดเจนต่อการปรับปรุงพัฒนาหรือปฏิรูปเพื่อความมั่นคงรุ่งเรือง ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. มีจุดประสงค์หลักหรือจุดหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีงานทำมากขึ้น
3. มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเกือบทั้งหมดให้กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง

4. รวมอำนาจในการบริหารงาน หลักสูตร บุคลากร ทรัพยากร และมาตรฐาน การตรวจสอบ มีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมในเกือบทุกระดับและประเภทที่เน้นไปในลักษณะเชิงธุรกิจค่อนข้างมาก

5. มีการประกันคุณภาพ มีการนำระบบการประกันคุณภาพมาใช้ในการดำเนินงาน ทุกส่วนกระทรวง

6. ให้ความสำคัญกับการมีงานทำด้วยการจัดการศึกษาให้กับประชาชนในรูปของการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ และการเรียนรู้แบบเปิด

7. เปลี่ยนวิธีการพัฒนาครูจาก “การฝึกอบรมระหว่างประจำการ” มาเป็น “การศึกษา ระหว่างประจำการ”

8. สถาบันแต่ละแห่งทุกระดับและทุกประเทศ สามารถถ่ายโอนหน่วยกิตกันได้เกือบ ทั้งหมดในปัจจุบัน

9. มีการจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน โครงการ

สุวัฒนา อุทัยรัตน์ และสร้อยสน สกกรักษ์ (2540, หน้า 3-7) ได้ทำการศึกษาการปฏิรูป ของประเทศมาเลเซีย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ของประเทศ สามารถผลิตคนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ ให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างเต็มรูปแบบ และให้มีการรวมตัวกันของชนในชาติให้ได้มากยิ่งขึ้น โดยมีหลักในการปฏิรูป แปรปรองการ คือ การเพิ่มจำนวนการรับนักเรียนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี การแก้กฎระเบียบของ มหาวิทยาลัยเพื่อให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศเข้ามาเปิดสาขาในมาเลเซีย การเปิดโอกาสให้เอกชน เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การจัดตั้งคณะกรรมการ รองรับมาตรฐานแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบคุณภาพให้ได้มาตรฐานแห่งชาติ การตั้งสภาการศึกษา แห่งชาติ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาในสาขาที่มีความต้องการสูง และการจัดการศึกษาทางไกล

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2540, หน้า 98-99) ได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาประเทศสาธารณรัฐ เกาหลี พบว่า การปฏิรูปการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี เพิ่งเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง เมื่อปี 1993 อาจเป็นการด่วนสรุปที่จะกล่าวถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของการปฏิรูปและสิ่งที่ ถือว่า เป็นจุดเด่นและความพยายามที่ดีของการปฏิรูปการศึกษา มีห้าประการ คือ การกระจายอำนาจ การบริหารสถานศึกษาลงสู่จังหวัดและอำเภอ ระบบการจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่การศึกษา ท้องถิ่นในรูปแบบเงินอุดหนุนทั่วไป การจัดการศึกษาหลายรูปแบบ หลักสูตรและตำราเรียนรัฐบาล จะดูแลเฉพาะส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนหรือหลักสูตรร่วมแต่อีกกลุ่มหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ ของกรมการศึกษาท้องถิ่น และมีการปรับกระบวนการเรียนการสอนและวัดผลประเมินผล ที่ใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

พิณสุดา สิริรังศรี (2540, หน้า 8-9) ได้ศึกษาการจัดการปฏิรูปการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ มีสาระสำคัญในการจัดการปฏิรูป 10 ประการ คือ

1. นักเรียนทุกคนต้องได้รับการศึกษาตาม โปรแกรมที่จัดให้ได้ตามมาตรฐานสูงสุด และมีค่านิยมที่ดีที่จะเน้นพลเมืองของนิวซีแลนด์
2. ทุกคนต้องเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด
3. พัฒนาความรู้ความเข้าใจทักษะให้สามารถแข่งขันได้ในโลกสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
4. เด็กทุกคนต้องได้รับการเลี้ยงดูที่ดี มีพื้นฐานที่ดีเพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในอนาคต
5. นักเรียนต้องได้รับการศึกษาที่ครอบคลุมสาขาการเรียนรู้ในระดับสูงเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ู้หนังสือ การคิดคำนวณวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
6. มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน
7. เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับการดูแลเอาใจใส่ และการสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อให้มีความสำเร็จในการเรียน
8. มีแหล่งวิชาการ โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน
9. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชาวเมารีในการศึกษา
10. มีความนับถือชาติ เผ่าพันธุ์ และวัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติที่ล้ำค่าของชาวนิวซีแลนด์ และยอมรับเอกลักษณ์ของชาวเมารี

บุญถม หิรัญคำ (2540, หน้า 111-116) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาประถมศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาชุมชนบ้านโสกสังข์ถัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านการปฏิรูปสถานศึกษา ปัญหาคือ พื้นที่จำกัด เนื่องจากการสร้างอาคารหลังใหม่ จึงแก้ไขโดยการรื้อถอนอาคารเก่าและบ้านพักครูที่ชำรุดทรุดโทรม ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาคือ บุคลากรบางส่วนไม่ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย หรือไม่เต็มความสามารถ สถานศึกษาแก้ไขปัญหาโดยการประชุมชี้แจงติดตาม สร้างขวัญกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ด้านปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ปัญหาคือ บุคลากรบางส่วนไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่วางไว้ ยึดถือแล้วไม่ส่งคืนตามกำหนดเวลา สถานศึกษาแก้ไขโดยการประชุมชี้แจงและขอความร่วมมือ และด้านปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ปัญหาคือการบริหารงานทุกด้าน งบประมาณ สนับสนุนสถานศึกษาแก้ไขโดยใช้เงินบำรุงการศึกษา และเงินบริจาคจากชุมชนมาพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา

ประจบ บาลทิพย์ (2541, หน้า 116-117) ได้ศึกษาการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตาม แนวบัญญัติ 10 ประการ ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมดำเนินงานในระดับ มาก ด้านการจัดทรัพยากรสินหรืองบประมาณดำเนินงานในระดับน้อย และผู้บริหารสถานศึกษา ที่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาโดย ภาพรวม มีการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาตามแนวบัญญัติ 10 ประการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

สุทธิพงษ์ ทรงศิลป์ (2542) การศึกษาการดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน แบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของครูผู้สอนได้จัด กิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนบ้านหนองเตียนพบว่า ในแต่ละด้าน ครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนมากที่สุด

ก้ำจัด พูลธรรพ์พันธ์ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด พบว่า การดำเนินการปฏิรูป การศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารกับครูผู้สอนมีการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาและ ด้านการปฏิรูปและบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกัน นอกนั้น ไม่แตกต่างกัน การดำเนินงาน การปฏิรูปการศึกษาจำแนกตามสถานที่ตั้งโรงเรียนโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านปฏิรูปครูและ บุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกัน

ธีระ ภูติ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูป การศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร พบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียน มีการปฏิบัติตาม แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและรายด้านสองด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา และด้านระบบบริหารและการจัดการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงาน การปฏิรูปการศึกษาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูวิชาการ มีการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน
4. ปัญหาการปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร มีดังนี้

4.1 ปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนยังไม่มีการวิจัยในชั้นเรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีน้อย ขาดการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นระบบ และไม่นำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน

4.2 ปัญหาด้านหลักสูตร ได้แก่ ขาดแคลนคู่มือครูและเอกสารหลักสูตร แหล่งการศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาหลักสูตรมีน้อย การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นยังมีน้อย ครูขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร และโรงเรียนยังไม่มีแผนการเรียนที่หลากหลาย

4.3 ปัญหาด้านวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร

4.4 ปัญหาด้านระบบบริหารและการจัดการ ได้แก่ มีงบประมาณในการบริหารจัดการน้อย โรงเรียนยังไม่ดำเนินการตามธรรมนูญโรงเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ มีดังต่อไปนี้

โรว์แลนด์ (Rowland, 1999) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามัธยม” ความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษา รัฐบาลในรัฐเคนตักกี เพื่อศึกษาผลกระทบของการปฏิรูปการศึกษาที่มีบทบาทต่อผู้บริหารในรัฐเคนตักกี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร 10 คน พบว่า ผู้บริหาร โดยทั่วไปเห็นสอดคล้องกันว่าการปฏิรูปการศึกษาทำให้ต้องมีความรับผิดชอบ มีปริมาณงานกระ다ษและใช้เวลามากขึ้น เพื่อดึงความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพภายในสถานศึกษาของตน ผู้บริหารในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ มักจะมีทัศนคติต่อการปฏิรูปในทางบวกมากกว่า ผู้บริหารในสถานศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จ และความแตกต่างระหว่างเพศ ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

ฮุง (Hung, 1998) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลง องค์การของสถานศึกษา: กรณีศึกษาการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาพิเศษแห่งหนึ่ง (ฮ่องกง) การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการเข้าใจและการจัดการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์การของสถานศึกษาในวิธีการที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทุกด้านพร้อม ๆ กัน กรอบแนวคิดประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลง 3 ขั้นตอน ได้แก่ การยอมรับแนวคิด การนำไปใช้และการร่วมมือ กรอบแนวคิดนี้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การและเสนอแนะเพื่อให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในสถานศึกษาทั้งในด้านความรู้ ด้านสุนทรีย์ และด้านพฤติกรรม การวิจัยควรจะได้บูรณาการ ด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรม และด้านการเมือง ได้เลือกวิธีการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในสถานศึกษาพิเศษเป็นกรณีปัญหาของการเปลี่ยนแปลงและได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และสังเกต เพื่อสำรวจปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงใน

สถานศึกษา และเสนอแนะว่ารูปแบบของการเปลี่ยนแปลงช่วยให้ตีความของขบวนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาได้ และคาดว่ากรอบแนวคิดและการค้นพบของการวิจัยครั้งนี้มีส่วนช่วยอย่างมีนัยสำคัญต่อฐานความรู้ของการเปลี่ยนแปลงองค์การของสถานศึกษาในส่วนต่าง ๆ ของโลก

ซุกเคอร์มาน (Zuckerman, 1999) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างสถานศึกษามัธยมแบบใหม่กรณีศึกษาโครงการวิทยาเขตสถานศึกษา 1992-1995 พบว่า ความร่วมมือกัน ช่วยให้โครงการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่มีและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหน่วยงาน ผู้สนับสนุนสถานศึกษาใหม่ได้ยอมรับเอานโยบายการแนะแนวและสนับสนุนของอิสรภาพที่มีอุปสรรคทางวัฒนธรรม ซึ่งไม่นำทรัพยากรไปสู่การสร้างวัฒนธรรมส่วนร่วมค่อนข้างมาก คณะครูสนับสนุนชุมชนของสถานศึกษาอย่างมีความร่วมมือด้วยค่านิยมของการเอาใจใส่และความสำเร็จร่วมกัน และนักเรียนมีความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง ปรารถนาและความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งผลรวมไม่มีผลกระทบจากเวลาของนักเรียนใน โครงการ และสรุปได้ว่าความสำเร็จของโครงการครั้งนี้เกิดจากการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันซึ่งเกิดขึ้น ในระดับการพัฒนาสามระดับ คือ ความเต็มใจของคณะกรรมการ และผู้อำนวยการโครงการที่ทำงาน โดยมีความแตกต่างกันในทางกฎหมาย การเน้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมร่วมกันซึ่งถือปฏิบัติในสถานศึกษาที่มาร่วมกัน และการเน้นในเรื่องการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ความรับผิดชอบร่วมกัน การเอาใจใส่และสัมฤทธิ์ผลภายใน โรงเรียนที่มาร่วมกันเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ไคลน์ (Keith, 1998) ได้ศึกษาเรื่อง สถานศึกษาในฐานะเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้: ประวัติการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่กำลังเปลี่ยนแปลง การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสถานศึกษาแห่งหนึ่ง การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาประวัติการเรียนรู้ (Learning History Methodology) เริ่มตั้งแต่ปลายฤดูใบไม้ร่วง ปี 1997 จนถึงฤดูร้อนปี 1998 จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้นำมาเป็นประวัติการเรียนรู้ของสถานศึกษามัธยมเจฟเฟอร์สัน (Jefferson High School) แล้วส่งเอกสารนี้กลับคืนไปยังผู้สัมภาษณ์ ความคิดเห็นต่อเอกสารนี้ได้ให้เครื่องมือที่มีประโยชน์ เพราะได้ประเมินผลอย่างมีวิจารณญาณว่า สถานศึกษาความเป็นมาอย่างไรและจะเป็นไปอย่างไรในอนาคต สิ่งที่ได้อันค้นพบเกี่ยวกับความพยายามของสถานศึกษาเจฟเฟอร์สันยังได้นำมาอภิปราย ตามสาขาวิชาทั้งห้าของปีเตอร์เซญ (Peter Senge' Five Disciplines) ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์สถานศึกษาเจฟเฟอร์สัน โดยใช้กรอบงานของเซญ การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็น โครงสร้างที่ความพยายามในการปรับปรุงสถานศึกษาประเทศความสำเร็จ

จากหลักการ ความหมาย แนวคิด ปัญหาและอุปสรรคของ โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่ง โรงเรียนในฝันและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในภายในและต่างประเทศที่กล่าวมา จึงเห็นได้ว่า

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยปัจจุบันในด้านการพัฒนาการศึกษาต้องอาศัยบุคลากรทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับปฏิบัติ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ต้องร่วมกันดำเนินงานตามแนวทางของโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งการดำเนินงานมีปัญหาอุปสรรคนานัปการ ในส่วนของผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางของ โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่ง โรงเรียนในฝัน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 63) ว่ามีปัญหาในการดำเนินงานอย่างไรตามทัศนะของผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน โครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียง ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนรับผิดชอบ ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป